

UVODNA RIJEČ

Geografsko društvo Hrvatske naslijedilo je i nastavlja »Hrvatski geografski glasnik«, koji je izdavao i uređivao, uz malu potporu vlasti i pomoć prijatelja i učenika, pok. prof. dr. A. Gavazzi (od 1929.—1939. — 10 brojeva). Time je društvo, iako stvarno mlado (1947), produžetak pozitivnih nastojanja starijih generacija geografa Hrvatske. Prof. Gavazzi je svojom revijom učinio veliku uslugu našem društvu, koje je njenom razmjenom naslijedilo mnoge, a uspostavilo nove stručne veze kod nas i u inozemstvu. Mi smo naročito zahvalni za ovo naslijeđe i pomoć, jer su ostali elementi, važni za stručan rad, zatečeni u vrlo nepovoljnim uslovima.

Iako je na Sveučilištu u Zagrebu 1883. popunjena prva katedra geografije u Jugoslaviji (druga 1893. na Visokoj školi u Beogradu i treća 1920. u Ljubljani), hrvatska geografija kroz taj dugi period nije imala sreće. Sveučilišna nastava je ostala do 1945. bez potrebnih pomagala za odgoj dobrog stručnog podmlatka. Sastav nastavnih grupa i orijentacija studenata nisu pogodovali geografiji, koja treba stručnjake sposobne za terenski rad i sklone kompleksnom i kritičnom gledanju. Broj aktivnih stručnjaka bio je malen i njihova povezanost slaba.

Nova i korijenita reorganizacija sveučilišne nastave pogoduje geografiji, kojoj je narodna vlast ukazala posebnu pažnju. Ostvarena je pogodna kombinacija nastavne grupe, reorganiziran i proširen Geografski institut i time su ostvareni osnovni uvjeti za odgoj dobrih stručnjaka. Među studentima geografije vlada lijep interes za stručno usavršavanje i mnogi svojim kvalitetama obećavaju da će se razviti u solidne naučne radnike.

U ovom novom razdoblju pokazala se nužda osnivanja Geografskog društva, koje treba da okupi stručnjake i prijatelje geografije. Osobita je zadaća društva da prihvati mlade stručnjake i njima posveti naročitu pažnju. Društvo treba da postane škola rada i daljeg usavršavanja, te žarište širenja pravog geografskog znanja. Organizacijom i pomaganjem izučavanja hrvatskih krajeva društvo će pridonijeti njihovom uspješnom gospodarskom preobražaju i kulturnom unapređenju.

Geografski problemi na području našeg rada imaju ne samo nacionalni nego i svjetski naučni interes. O spoznaji i pravilnom rješenju ovih problema ovise napredak i blagostanje naroda, koji tu živi.

Životni interesi velikog dijela našeg naroda i kulturni prestiž cijele zajednice, traže da na prvo mjesto stavimo izučavanje složenih kraških problema. Krš sačinjava veći dio teritorija Hrvatske, a njegovi pojavi su

veoma složeni i jedinstveni u svijetu. Rješavanjem ovih teških problema koristit ćemo svome narodu i ispuniti obaveze prema kulturnom svijetu. Za taj teški rad društvo apelira na one, koji imaju umne pronicljivosti, fizičke snage i samoprijedora. U siromašnom i oporom kraju treba izdržati napore, teškoće ljetne žege i zimske hladnoće, oskudicu vode a često i hrane, treba se spuštati u duboke jame i penjati na vrletne planine. Treba upoznati podzemne putove vode, zakone razvoja kraškog predjela, valja sudjelovati u traženju najboljih načina za obnovu šumskog pokrova, treba raditi na popravku osiromašenog tla, na ostvarivanju rezerve vode i učestvovati u borbi protiv poplava. Rezultati tog rada donijet će našoj zajednici veliku korist, onima, koji će raditi, zadovoljstvo, a našoj nauci potrebna iskustva i obilne rezultate.

Primorje je drugo područje, kome ćemo posvetiti našu pažnju. Za taj kraj jedinstvenih prirodnih odlika i svjetskog stručnog interesa vezana je duga historija Hrvatske; tamo smo vodili stoljetnu i časnu borbu za svoja prava. Na dodiru siromašnog kraškog kraja i mora nastale su specifične i raznovrsne forme života. Vlastitom snagom i pod utjecajem veza preko mora i s dalekim zaleđem razvile su se zamašne pojave ekonomskog i kulturnog života. Na tom kontaktnom i fasadnom dijelu treba da se odražava život i snaga nove Jugoslavije. Proučavanjem regionalnih odlika i dinamičnosti pojedinih faktora geografi će pridonijeti uspješnijem radu i dobrom poznavanju ovog važnog prostora.

Međurječje (između Mure, Drave i Save) treće je veliko područje Hrvatske. Zbog geološke i reljefne raznolikosti to je jedan od najvažnijih krajeva za proučavanje Panonskog bazena. Kraj je i antropogeografski raznolik, a u našem narodnom okviru ima vrlo veliko značenje, jer je to najplodniji dio Hrvatske.

Iz rasporeda i međusobnog utjecaja ovih različitih regija niču nova pitanja. Utjecaj pojedinih gradova, velikih industrija i sl. povećava raznolikost i postavlja nove zadatke.

Nabrojili smo glavne zadaće, ali ne mislimo, da smo ih time iscrpili. Naši stručnjaci treba da proučavaju i krajeve izvan navedenog okvira — a to je i nužno, jer se geografsko gledanje izoštrava proučavanjem i upoređivanjem različitih krajina. Isto tako ne mislimo, da su istaknuta područja rezervirana za naše društvo — već je to proučavanje naša prva dužnost.

Da bi svoju zadaću što uspješnije i u cjelosti izvršilo, društvo ovim sveskom pokreće svoje glasilo. Glasnik omogućuje objavljivanje naučnih radova, daje uvid u suvremena geografska zbivanja, a članovi neposredno upoznaju suvremeno stanje i smjernice naše struke. Pokretanje Glasnika bilo je za naše mlado društvo naročito težak zadatak. Glasnik će za sada izlaziti kao godišnjak, ali se nadamo, da će se oko njega brzo skupiti mladi stručnjaci, koji će omogućiti lako i češće izlaženje.

Mi računamo i na suradnju i pomoć stručnjaka izvan našeg područja i našeg članstva. Međusobna povezanost i suradnja bitni su elementi i garancija dobrog geografskog rada. Strani stručnjaci su nam pomogli već i u ovom svesku. Ova suradnja je za nas dragocjena i ohrabrujuća.

Uz naučne članke i priloge Glasnik će posebno njegovati prikaze i kritike i donositi stručna obavještenja. Iz iskustva je poznato, da je taj rad od velike koristi svima, koji rade naučno, ili su se ograničili na nastavničku aktivnost. Razumije se da uredništvo Glasnika želi i na tome području što obilniju suradnju, jer vjeruje da će ta suradnja biti od osobite koristi za mladi naučni kadar.

Vjerujemo da u ovom svesku ima propusta i baš radi toga računamo, da će nam članovi pomoći svojim savjetima i suradnjom, tako da bi se naš časopis od broja do broja poboljšavao i na taj način postao odraz i rezultat našeg kolektivnog rada i razvoja.

GEOGRAFSKO DRUŠTVO HRVATSKE